

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВСП «ЕКОНОМІКО-ПРАВНИЧИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Олена ГРИБАНОВА

09

2023 р.

ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки фахових молодших бакалаврів

галузі знань: 01 освіта/педагогіка

спеціальності: 013 Початкова освіта

освітньо-професійної програми: початкова освіта

Укладач: Ольга ШИРОБОКОВА

Обговорено та ухвалено
на засіданні циклової комісії
суспільних дисциплін та права

Протокол № 1 від «04» вересня 2023 р.

Голова ЦК

Вікторія ДЕНИСЕНКО

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Ухвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «07» вересня 2023 р.

Заступник директора з НМР

(підпис)

Альона ХОДАКОВСЬКА

(ініціали, прізвище)

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів -2	Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна
Загальна кількість годин - 60	Спеціальності: 013 Початкова освіта	Рік підготовки:
		4 –й, 8 сем
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: – 2 год	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції
		14 год.
		Практичні, семінарські
		14 год.
		Самостійна робота
		17 год.
		Вид контролю: залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надання знань з філософії як вищого теоретичного рівня світогляду, що віддзеркалює сутнісні характеристики буття людини, соціуму і природи та основні форми їх взаємодії.

Завдання: ознайомлення з кращими зразками філософського знання; формування вмінь самостійно критично мислити під час аналізу суперечливих явищ суспільного життя, огляд найбільш загальних закономірностей з погляду відношення «людина – світ». Програма спрямована на формування і розвиток фахових компетентностей у здобувачів, необхідних для вирішення складних нестандартних завдань і проблем інноваційного та дослідницького характеру в галузі філософії, які здатні мобільно адаптуватися до нових форм зайнятості в гуманітарній сфері в змінних умовах сучасного соціуму.

У разі успішного завершення курсу здобувач освіти набуває **загальні компетентності**, визначені стандартом фахової передвищої освіти (з ОПШ):

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Компетентності, визначені ВСП ЕПФК ЗНУ:

ЗК 9. Здатність працювати самостійно й у команді, налагоджувати комунікаційні зв'язки та міжособистісні взаємодії під час вирішення поставлених завдань.

ЗК 10. Здатність до усвідомлення потреби в саморозвитку з метою набуття додаткових професійних компетентностей.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість оцінюваних робіт, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

ЗК 12. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

Спеціальні компетентності:

СК 7. Здатність добирати доцільні методи, засоби і форми навчання відповідно до визначених мети і завдань уроку, іншої форми навчання з урахуванням специфіки змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей учнів.

СК 11. Здатність до організації та керівництва ігровою, художньо-естетичною, пізнавально-дослідницькою діяльністю дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК 13. Здатність усвідомлювати особисті відчуття і почуття, управляти власними емоційними станами.

Програмні результати навчання, які досягаються за допомогою вивчення дисципліни (з ОПП), визначені стандартом фахової передвищої освіти:

ПРН 10. Взаємодіяти з колегами, профільними фахівцями та іншими учасниками освітнього процесу початкової школи.

ПРН 16. Розуміти, дотримуватися правил, ціннісних орієнтацій закладу освіти, зберігати та примножувати його традиції.

ПРН 19. Усвідомлювати потреби в саморозвитку, вміти аналізувати та визначати сильні і слабкі сторони власної педагогічної діяльності.

ПРН 20. Здатність усвідомлювати та ефективно виконувати нові ролі та завдання вчителя: фасилітатора, організатора, менеджера, лідера, модератора, коуча, тьютора.

ПРН 23. Створювати комфортний та рівноправний клімат, формувати повагу до культурного різноманіття здобувачів освіти, незалежно від етнічних, расових, гендерних, соціально-культурних, релігійних відмінностей.

Міждисциплінарні зв'язки: курс «Основи філософських знань» базується на знаннях, отриманих під час вивчення таких дисциплін як історія України, всесвітня історія, громадянська освіта та є основою для вивчення фахових дисциплін.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Генеза філософської думки

Тема 1. Предмет і система філософії Світогляд і його історичні типи.

Сутність і суб'єкт світогляду. Світогляд та світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння, загальна картина світу. Знання, ціннісні орієнтації, переконання та ідеали в структурі світогляду. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія та філософія.

Предмет філософії. Основний зміст філософських питань. Головні напрями у філософській думці. Розділи філософії.

Філософія і наука. Об'єкт і предмет філософії і науки. Складність взаємозв'язку філософії та науки. Подібне і відмінне у філософському та науковому знанні. Функції філософії. Функції експлікації; раціоналізації; критична; асиміляції невідомого; інтеграції форм досвіду тощо.

Тема 2. Філософія Стародавнього світу Зародження філософської думки, її культурно-історичні передумови.

Виникнення філософських ідей у країнах стародавнього світу. Філософія Стародавнього Сходу: основні парадигми осмислення буття та людини. Давньоіндійська філософія: Веди, Упанішади, філософські системи і школи. Філософія Будди. Особливості філософії у Стародавньому Китаї. Даосизм та конфуціанство.

Загальна характеристика та основні періоди античної філософії. Мілетська школа (Фалес, Анаксімен, Анаксимандр). Спроба об'єднання матеріалізму і діалектики у вченні Геракліта. Піфагорійська школа. Атомістична філософія Левкіппа й Демокріта. Класичний період в філософії Стародавньої Греції (Сократ, Платон та Аристотель). Сократівський метод філософування. Ідеалістична філософія Платона. Вчення Аристотеля. Доба еллінізму: Епікур.

Тема 3. Філософія Середніх віків та доби Відродження.

Філософія Середньовіччя. Орієнтація філософських систем на християнські догмати. Св. Августин та його вчення про природу і людину як творіння Бога. Специфіка середньовічної схоластики. Поєднання християнського віровчення і поглядів пізнього Аристотеля у вченні Ф. Аквінського. Суперечка про природу універсалій між «реалізмом» (Іоанн Скотт, Ф. Аквінський) та «номіналізмом» (Росцелін, П.Абеляр, В. Оккам).

Філософія епохи Відродження. Антропоцентричний, гуманістичний характер філософії доби Відродження. Зародження гуманізму у творчості Ф.Петрарки, Дж.Бокаччо.

Рух Реформації і його ідейне оформлення у вченні М.Лютера, У. Цвінглі, Ж.Кальвіна, Т.Мюнцера. Геліоцентризм та вчення про безкінечність Всесвіту (М. Кузанський, М. Копернік, Дж. Бруно, Г. Галілей).

Зміна світоглядних орієнтирів: від гуманізму до деїзму; становлення механістичного матеріалізму XVII ст. з метафізичним методом пізнання світу.

Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва Проблеми теорії пізнання у філософських системах мислителів Нового часу. Раціоналізм та емпіризм.

Пошук методів пізнання у філософії Ф.Бекона, Т. Гоббса, Дж. Локка. Дуалістична система Р.Декарта. Моністичний матеріалізм Б. Спінози. Вчення про монади Г. Лейбніца. Суб'єктивно-ідеалістична філософія Д.Берклі і Д. Юма.

Філософія доби Просвітництва (Ф.М.А. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Ж.А. Кондорсе); вчення про суспільство та людину. Механістичний матеріалізм у творчості Д.Дідро, П.А. Гольбаха, К.А. Гельвеція, Ж.Ламетрі.

Тема 5. Німецька класична філософія.

І. Кант – засновник класичної філософії. Докритичний та критичний періоди у філософії Канта. Вчення про «речі у собі» як основа його теорії пізнання. Трансцендентальна логіка і вироблення системи апріорних понять і істин. Вчення про протиріччя – антиномії. Етичне вчення Канта; категоричний імператив.

Продовження лінії суб'єктивного ідеалізму у творчості Й. Г. Фіхте і Ф. В. Й. Шеллінга.

Філософська система Г. В. Ф. Гегеля. Діалектика як універсальна теорія і метод пізнання світу. Суперечності між методом і системою у філософії Гегеля.

Філософія Л.Фейєрбаха, її антропологічний характер. Людина як природна, чуттєво-тілесна істота. Вчення про релігію та мораль.

Тема 6. Сучасна філософія

Основні тенденції, напрямки і риси сучасної світової філософії. Передумови становлення сучасного етапу розвитку філософії. Класичні і неklasичні форми філософствування. Формування основних гілок філософської думки у відношенні до класики.

Неокантіанство: Марбурзька (Г.Коген, П.Наторп, Е.Кассіерер) і Баденська (В.Віндельбанд, Г.Ріккерт) школи. Неогегельянство (Б.Кроче, Дж.Колінгвуд та ін.). Марксистська філософія (К.Маркс, Ф. Енгельс). А.Шопенгауер і «філософія життя» (Ф.Ніцше, А.Бергсон, В.Дільтей, О.Шпенглер).

Позитивізм О.Конта і його послідовників, неопозитивізм і постпозитивізм.

Християнський екзистенціалізм С. К'єркегора. Діалектико-матеріалістична філософія.

Значення наукових відкриттів у природознавстві, а також німецької класичної філософії у формуванні філософських поглядів К.Маркса та Ф.Енгельса.

Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії та формування нової картини світу. Формування основ матеріалістичної соціальної філософії.

Екзистенціалізм. Філософія екзистенціалізму як філософія людського існування. Витоки екзистенціалізму. «Екзистенціальна діалектика» у вченні С. К'єркегора. Основні представники і проблеми екзистенціалізму. Людина в умовах відчуження, соціальних криз і порубіжних ситуацій.

Релігійний (Г. Марсель, К. Ясперс) і атеїстичний (Ж.-П. Сартр, А. Камю) напрямки екзистенціалізму. Життя і смерть з точки екзистенціальної філософії.

Релігійна філософія. Неотомізм у сучасній католицькій філософії (Е.Жільсон, Е.Марітен, І.Бохеньський, К.Войтила). Вчення Ф.Аквінського як підґрунтя неотомізму. Онтологія та гносеологія неотомізму. П. Тейяр де Шарден про стадії розвитку світу. Соціальні погляди неотомізму («теологія звільнення»).

Специфіка протестантської філософії. «Теологія кризи»: «діалектична теологія» К.Барта, Р.Нібура; «екзистенціальна теологія» П.Тілліха; «деміфологізоване християнство» Р.Бультмана; «безрелігійне християнство» Д.Бонхьоффера.

Психоаналіз. З.Фрейд і його вчення про несвідоме. Еволюція психоаналітичної системи Фрейда. Критика психоаналізу Фрейда. Відкриття К.Юнгом колективного несвідомого. Вчення про архетипи. Формування неофрейдизму. Індивідуальна психологія А.Адлера.

Сексуальноекономічна теорія В.Райха. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма, концепція соціального характеру. Позитивізм, неопозитивізм, постпозитивізм. Позитивізм як філософія «без метафізики» (О.Конт, Г.Спенсер). О.Конт про стадії пізнання природи. Емпіріокритицизм, або махізм, про світ «крізь призму» відчуттів.

Неопозитивізм і його напрямки та школи: Віденський гурток (М.Шлік, Р.Карнап); Львівсько-Варшавська школа (К.Айдукевич, Я.Лукасевич, Т.Котарбінський); філософія лінгвістичного аналізу (Д.Мур, Л.Вітгенштейн); загальна семантика (С.Чейз, С.Хайякава).

Структуралізм. Формування структуралізму в дослідженнях К.Леві-Стросса, Ж.Лакана, М.Фуко, Р.Барта. Особливості лінгвістичного та етнологічного структуралізму.

Роль комунікації у «метагерменевтиці» Ю.Габермаса.

Тема 7. Українська філософія

Філософська думка часів Київської Русі. Етапи розвитку суспільної думки епохи Київської Русі. Джерела філософських ідей Київської Русі. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона, «Пространственне житіє» Костянтина (Кирила) – філософа, «Слово о полку Ігоревім».

Філософія Відродження і Просвітництва в Україні. Поширення ідей мислителів доби Відродження та Реформації. Погляди Ф.Скорини. Діяльність братських шкіл (Г.Смотрицький, В. Суразський, К. Острозький, Х. Філалет, І.Вишенський, С. Зизаній, М. Смотрицький) та Києво-Могилянської академії (П.Могила, І.Гізель, Ф.Прокопович та ін.).

Формування і розвиток українського романтизму. Філософія Г.Сковороди. Вчення про «сродну працю». Розвиток філософії серця у творчості П.Юркевича. Український романтизм (М. Гоголь, Т.Шевченко, М. Костомаров, П. Куліш).

Філософська думка України в другій половині 19 – 20 ст. Поширення ідей позитивізму в різних науках (В.Лесевич, О.Потебня, М.Туган-Барановський, Б.Кістяківський).

Філософія українських письменників кінця XIX – початку XX ст. (І.Франко, Л.Українка, П.Грабовський, М.Коцюбинський). Філософія періоду «другого відродження» (М.Грушевський, В.Винниченко). Філософія України в радянський період: «механісти» і «діалектики». Проблеми розвитку соціальної філософії.

Розділ 2. Загальнотеоретичні проблеми філософії

Тема 8. Проблеми онтології Категорія буття: її зміст і специфіка.

Погляди на проблему буття в історії філософської думки. Основні ідеї, що виражає категорія буття. Основні форми буття і їх зміст. Буття речей, процесів і станів природи. Буття «першої природи» і «другої природи». Буття людини у світі речей і специфічне людське буття. Буття духовного: індивідуалізоване духовне та об'єктивоване духовне. Буття соціального як реальний процес життєдіяльності людей.

Єдність матерії, руху, простору, часу.

Основні етапи формування науково-філософського поняття матерії. Сутнісні ознаки матерії. Рівні організації матерії та типи змін у матеріальних системах. Онтологічні та гносеологічні аспекти матеріального.

Рух як атрибут, спосіб існування матерії. Основні форми руху, їх специфіка і взаємозв'язок.

Поняття простору та часу, їх основні властивості. Специфіка просторово-часових відношень.

Гіпотези походження Всесвіту. Антропний принцип.

Тема 9. Проблеми гносеології Проблема свідомості у філософії.

Різні підходи до розуміння сутності свідомості: ідеалістичний, дуалістичний, матеріалізм XVII- XVIII ст., діалектико-матеріалістичний та ін.

Відображення як загальна властивість матерії. Зміст і форми відображення. Етапи розвитку відображення у неживій і живій природі. Інформаційне відображення. Подразливість, чутливість, сприйняття.

Психіка як форма відображення людиною навколишнього світу.

Соціальна природа свідомості. Свідомість як вища форма психічного відображення. Зв'язок між явищами свідомості і мозковим процесом. Праця, мова, спілкування як необхідна умова виникнення та розвитку свідомості.

Структура свідомості і її основні рівні. Свідоме і несвідоме у психіці людини. Пізнавальна (когнітивна), емоційна і мотиваційно-вольова форми діяльності свідомості. Свідомість і самосвідомість, її форми і різні ступені прояву.

Проблема пізнання у філософії. Пізнання як процес цілеспрямованого активного відображення дійсності у свідомості людини, обумовлений суспільно-історичною практикою людей. Питання про можливість достовірного пізнання сутності дійсності.

Агностицизм, ідеалізм, матеріалізм.

Суб'єкт і об'єкт пізнання. Структура знання. Почуттєвий і раціональний рівні пізнання. Типи знань. Проблеми як особливий тип знань. Знання та інформація. Форми і джерела знань.

Почуттєві форми відображення: відчуття, сприйняття та уявлення.

Форми абстрактного мислення. Поняття, судження та висновок. Єдність почуттєвої і раціональної сторін пізнання.

Проблема творчості. Пізнання і творчість. Творчість і інтуїція.

Вчення про істину. Проблема істини в історії філософської думки. Об'єктивність істини. Діалектика абсолютного і відносного в істині. Принцип конкретності істини. Хиба як неадекватне відтворення дійсності. Практика як критерій істини.

Наукове пізнання, його специфіка, рівні, форми і методи. Стихійно-емпіричне та наукове пізнання. Наукове пізнання як самостійна цілеспрямована діяльність.

Факти і методи. Методи емпіричного пізнання (спостереження, вимірювання, експеримент) та загальнонаукові методи (аналіз і синтез, абстрагування, узагальнення, індукція і дедукція, моделювання, ідеалізація).

Форми наукового пізнання (проблема, гіпотеза, концепція, теорія).

Наука і її роль у суспільстві. Наука як система знань і як їх духовне виробництво. Природничі і суспільні науки. Наука та суспільство. Виникнення і закономірності розвитку науки. Наука і філософія.

Проблема абсолютизації сцієнтизму.

Тема 10. Проблеми соціальної філософії

Суспільство: сутність і специфіка пізнання. Суспільство і природа. Специфіка суспільного пізнання. Закони розвитку людського суспільства і закони природи. Зв'язок суспільного пізнання з практикою.

Поняття суспільного виробництва. Специфіка людської праці. Сутність і структура суспільного виробництва. Виробництво носіїв життя, засобів до життя (предметних умов їх існування) і соціальних умов існування носіїв життя. Життєва сила і життєві засоби.

Поняття духовного виробництва. Спосіб виробництва як єдність продуктивних сил і виробничих відносин. Базис і надбудова.

Соціальна структура суспільства. Залежність типу соціальної структури суспільства від способу виробництва. Елементи соціальної структури, їх специфіка. Каста, стан, класи, рід, плем'я, народність, нація. Сутність національного питання. Народ і населення.

Політична система суспільства. Політична система як одна з основних сфер суспільства. Політична влада. Сутність політичної системи. Політична організація суспільства. Політична свідомість і політична культура. Основні функції політичної системи.

Поняття держави. Теорії держави в історії філософської думки. Головні властивості і функції держави.

Громадянське суспільство. Політичні партії як один з головних інститутів політичної системи.

Духовне життя суспільства. Поняття духовного життя. Єдність духовного життя людини і суспільства.

Суспільна свідомість: сутність і структура. Буденна і теоретична свідомість.

Суспільна психологія та ідеологія. Форми суспільної свідомості (політична свідомість, правосвідомість, мораль, релігія, естетична свідомість, наука і філософія) і їх відмінності. Критерії вивчення форм суспільної свідомості (предмет та форми відображення, особливості розвитку, виконувани соціальні функції. Взаємодія форм суспільної свідомості.

Суспільство і культура. Проблема визначення поняття «культура». Класифікація визначень культури А.Кребера та К.Клакхона.

Поняття цінностей. Матеріальна і духовна культура. Соціальний характер культури. Співвідношення культури і суспільства. Функції культури. Особистість і суспільство. Поняття «індивід», «індивідуальність», «особистість». Три типи соціальності за К.Марксом.

Проблема свободи і необхідності. Єдність і різноманіття світової історії. Філософія історії як галузь дослідження проблеми єдності і різноманіття історичного процесу. Формаційний та цивілізаційний підходи до її розуміння. Поняття суспільно-економічної формації.

Питання про критерії прогресу. Поняття цивілізації, її тлумачення в концепціях М.Данилевського, О.Шпенглера, А.Тойнбі. Регресивний, прогресивний і циклічний напрямки філософського тлумачення історії, класична і некласична парадигми.

Рушійні сили і суб'єкти суспільного розвитку. Поняття інтересу. Види інтересів і їх взаємодія. Особистість як суб'єкт суспільного розвитку. Проблема видатних історичних особистостей.

Соціальна група як суб'єкт історії. Малі, середні і великі соціальні групи. Роль класів як суб'єктів розвитку суспільства. Поняття соціальної революції.

Теорії соціальної стратифікації і соціальної мобільності.

Народ як суб'єкт соціального розвитку.

Роль поколінь і соціально-етнічних спільнот у розвитку суспільства.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
лекції		сем./практ.	лаб.	інд.	с.р.	
Розділ 1. Генеза філософської думки						
Тема 1. Предмет і система філософії.	5	2	2	-	-	1
Тема 2. Філософія Стародавнього світу	4	2	2	-	-	-
Тема 3. Філософія Середніх віків та доби Відродження.	3	2	1	-	-	-
Тема 4. Філософія Нового часу та Просвітництва	4	2	2	-	-	-
Тема 5. Німецька класична філософія.	5	2	1	-	-	2
Тема 6. Сучасна філософія.	5	1	2	-	-	2
Тема 7. Українська філософія	3	1		-	-	2
Разом за розділом 1	29	12	10	-	-	7
Розділ 2. Загальнотеоретичні проблеми філософії						
Тема 5. Проблеми онтології.	5	-	1	-	-	4
Тема 6. Проблеми гносеології.	5	-	-	-	-	5
Тема 7. Проблеми соціальної філософії	6	2	3	-	-	1
Разом за розділом 2	16	2	4	-	-	10
Усього годин	45	14	14	-	-	17

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Світогляд та світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння, загальна картина світу. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія та філософія.	2
2	Загальна характеристика та основні періоди античної філософії. Мілетська школа (Фалес, Анаксімен, Анаксимандр). Спроба об'єднання матеріалізму і діалектики у вченні Геракліта. Піфагорійська школа. Атомістична філософія Левкіппа й Демокріта. Класичний період в філософії Стародавньої Греції (Сократ, Платон та Аристотель). Сократівський метод філософування. Ідеалістична філософія Платона. Вчення Аристотеля. Доба еллінізму: Епікур.	2
3	Суперечка про природу універсалій між «реалізмом» (Іоанн Скотт, Ф. Аквінський) та «номіналізмом» (Росцелін,	1

	П.Абеляр, В. Оккам). Геліоцентризм та вчення про безкінечність Всесвіту (М. Кузанський, М. Копернік, Дж. Бруно, Г. Галілей).	
4	Пошук методів пізнання у філософії Ф.Бекона, Т. Гоббса, Дж. Локка. Дуалістична система Р.Декарта. Моністичний матеріалізм Б. Спінози. Вчення про монади Г. Лейбніця. Суб'єктивно-ідеалістична філософія Д.Берклі і Д. Юма.	2
5	Філософська система Г. В. Ф. Гегеля. Діалектика як універсальна теорія і метод пізнання світу. Суперечності між методом і системою у філософії Гегеля.	1
6	Основні тенденції, напрямки і риси сучасної світової філософії. Передумови становлення сучасного етапу розвитку філософії. Класичні і неklasичні форми філософствування. Формування основних гілок філософської думки у відношенні до класики.	2
7	Єдність матерії, руху, простору, часу.	1
8	Соціальна група як суб'єкт історії. Малі, середні і великі соціальні групи. Роль класів як суб'єктів розвитку суспільства. Поняття соціальної революції.	3
	Разом	14

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма роботи
1	Предмет філософії. Основний зміст філософських питань. Головні напрями у філософській думці. Розділи філософії.	1	презентація, тест в moodle
2	Продовження лінії суб'єктивного ідеалізму у творчості Й. Г. Фіхте і Ф. В. Й. Шеллінга. Філософія Л.Фейербаха, її антропологічний характер. Людина як природна, чуттєво-тілесна істота. Вчення про релігію та мораль.	2	конспект, підготовка до інтерактивного конфліктного семінару на тему «Ідеалізм та матеріалізм в німецькій класичній філософії»
3	Психоаналіз. З.Фрейд і його вчення про несвідоме. Неопозитивізм і його напрями та школи. Специфіка протестантської філософії	2	Створити проект сторінки З.Фрейда в соціальних мережах. Пов'язати його «статуси» з його дослідженнями
4	Формування і розвиток українського романтизму. Філософія Г.Сковороди. Вчення про «сродну працю». Розвиток філософії серця у творчості П.Юркевича.	2	Есе-саморефлексія «Філософія щастя» Григорія Сковороди»

5	Погляди на проблему буття в історії філософської думки. Основні ідеї, що виражає категорія буття. Основні форми буття і їх зміст.	4	Дослідження філософських поглядів на проблему буття в історії (тези)
6	Проблема пізнання у філософії. Пізнання як процес цілеспрямованого активного відображення дійсності у свідомості людини, обумовлений суспільно-історичною практикою людей. Питання про можливість достовірного пізнання сутності дійсності.	5	Конспект, підготовка до інтерактивного семінарського заняття
7	Суспільна психологія та ідеологія. Форми суспільної свідомості (політична свідомість, правосвідомість, мораль, релігія, естетична свідомість, наука і філософія) і їх відмінності. Критерії вивчення форм суспільної свідомості (предмет та форми відображення, особливості розвитку, виконувані соціальні функції. Взаємодія форм суспільної свідомості.	1	Реферат на тему «Форми суспільної свідомості»
	Разом	17	

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з курсу «Основи філософських знань», враховуючи рівень підготовленості студентів, передбачає підготовку реферату та презентації за індивідуальним питанням з курсу, самостійним складанням бібліографії з теми, захист реферату.

7. Види контролю і система накопичення балів

Поточний контроль знань			Залік	Сума
Контрольний модуль 1	Контрольний модуль 2	Індивідуальне завдання		
Розділ 1	Розділ 2		20	10
30	30	20		

Методи оцінювання знань студентів: поточний контроль, оцінка за індивідуальне завдання та виконану самостійну роботу, виступи на семінарських заняттях, написання модульної контрольної роботи, тестування в moodle.

Бали студентам нараховуються за:

1. виступи на семінарських заняттях,
2. виконання самостійних робіт та індивідуального завдання,
3. написання тестових робіт.

Оцінювання рівня знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою (від 1 до 5 балів).

Порядок вивчення та оцінювання дисципліни доводиться до відома студентів протягом семестру.

Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

За темами курсу бали отримуються за участь в семінарських заняттях, а також за індивідуальне опитування (захист презентацій/доповідей), ведення конспекту зі всіх перелічених тем.

Система накопичення балів за тестування з кожної теми – проста сума всіх балів, які отримано студентом за вірну відповідь з кожного завдання тесту, що розв'язується.

Тестове завдання містить 3 відповіді, одна з яких є вірною.

За участь в семінарському занятті та в разі індивідуального опитування (захисту презентацій/доповідей) можна отримати максимум 5 балів, які нараховуються за наступною схемою:

5 балів – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції;

4 бали – чітка повна змістовна відповідь на питання, оперування багатьма теоретичними джерелами, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, але при відсутності авторської позиції;

3 бали – все вище назване, та деякі неточності;

2 бали – змістовне доповнення;

1 бал – поверховий виклад матеріалу;

0 балів – відсутність відповіді.

Якщо за результатами поточного контролю знань студент отримує менше 50 балів, то до заліку він не допускається.

Підсумковий контроль проводиться по закінченні вивчення курсу з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі в формі заліку.

Оцінювання контрольних робіт:

9 балів – робота містить чітку авторську позицію та логічну структуру, відповідає загальноприйнятим нормам та стандартам щодо написання письмових робіт такого рівня; в ній присутній вичерпний обсяг реферування інформації з означеного питання; інформація підкріплена прикладами та перспективним аналізом проблеми;

7-8 балів – чітко та логічно викладаються базові та фундаментальні положення проблеми; висновки складаються як форма узагальнення інформації; аналіз проблеми носить загальносистемний характер.

4-6 балів – інформація надається у стислій формі; джерела роботи носять виключно довідниковий та загальнонауковий характер; викладення матеріалу спирається на загальновідомі та застарілі матеріали; аналітика роботи фрагментарна;

1-3 бали - схематичний опис наведеного завдання; використовується обмежена кількість базових джерел; висновки не здійснюються;

0 балів – відсутність відповідей.

Форми роботи:

У педагогічному процесі застосовуються увесь сучасний методологічний інструментарій. Використовуються методи організації й здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання й мотивації навчальної діяльності; методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Зокрема, словесні й наочні методи навчання передбачають викладення та обговорення матеріалів за напрямком підготовки, організацію бесід та дискусій, а також фіксацію необхідної інформації доступними засобами.

В процесі роботи з інформацією використовується аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи. На лекційних заняттях використовується пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод, який дозволяє забезпечити системний характер засвоєння знань.

Виходячи зі змісту навчальної та робочої програми, викладач розкриває основні питання теми, в кожному з яких виділено основні поняття, логічні зв'язки між ними. На лекціях з курсу «Основи філософських знань» доцільно також використовувати проблемний метод навчання, що забезпечує розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів щодо вирішення тієї чи іншої філософської проблеми.

На семінарських заняттях використовується передусім проблемний метод, а також частково-пошуковий, оскільки саме під час обговорення на семінарах, розгляду різних варіантів вирішення тих чи інших питань можливе винайдення оптимальних моделей. Репродуктивний метод на семінарських заняттях застосовується щодо студентів з певним (низьким) рівнем підготовленості.

Для поглиблення знань і вмінь тих студентів, які виявляють високу активність у вивченні тем курсу, є можливість використання дослідницького методу, що досягається шляхом орієнтації їх на виконання складних завдань, що потребують більшої самостійності та наполегливості.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою
		Залік
A	90 – 100 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	Незараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

8. Рекомендована література

Основна:

1. Афанасенко В. С., Горлач М. І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищої школи. Харків : Прапор, 2021. 679 с.
2. Історія української філософії: Підручник для студ. вищих закладів освіти. Київ : Академвидав, 2010. 624 с.
3. Основи соціальної філософії: Навчальний посібник Автори: Воловик В. І., Лепський М. А., Бутченко Т. І., Краснокутський О. В. Запоріжжя : Просвіта, 2017. 320 с.
4. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: підручник. 3. вид., випр., доп. Київ : Академвидав, 2014. 592 с.
5. Сидоренко Олексій Павлович, Корлюк Сергій Сергійович, Філянін Микола Сергійович, Абрамович В.Г., Задірако П.С., Посполітак Т.Є. Філософія: підручник. Київ : Знання, 2018. 414 с.
6. Філософія як історія філософії: підручник. За ред. В.І.Ярошевця. Київ: Центр учбов. л-ри, 2014 648 с.

Додаткова:

7. Філософія. Посібник для підготовки до іспитів. П.С. Прибутько, Т.В. Кондратюк-Антонова, В.І. Стус. Київ : Паливода А.В., 2012. 184 с.

8. Філософія: природа, проблематика, класичні роздуми: навч. посібник. За ред. Г. І. Волинки. Київ : Каравела, 2015. 367 с.

9. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. Рекомендовано МОН. За ред. Л.В. Губерського. Київ, 2012. 621 с.

10. Філософія XX-XXI століть: імена: біограф. Словник. Уклад. Ю. В. Омельченко. Київ : Фенікс, 2011. 211 с

Інформаційні ресурси

1. Посилання на курс в системі електронного забезпечення навчання Moodle.
<https://epkmoodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=384>